

בדברי אהר

פרשת עקב תשפ"ו
שנה ל"ג ג'ת"ו

הדח"נ מוצש"ק ר"ת
י-ם 8.53 8.16 7.01
ב"ב 8.51 8.18 7.16

1504

יו"ל ע"י מכון "דובב מישרים"

n4183604@gmail.com

ת.ד. 5262 ירושלים

אמרות טהורות

מספח"ק על פרשת השבוע

נא לשמור על קדושת הגליון

הצרפתית לאליהו הנביא כי באת אלי להזכיר עוני, וביאר רש"י בפרשת וירא (ט, יט) דלפי צדקת הצדיק כך נמדד ונכרע רשעת הרשע, דאם האדם רשע הוא לגבי צדיק גדול ונשגב הזה הנמצא בשכנותו, אז נדון לעונש, אף שלגבי אנשים אחרים אינו רשע. ולכן אם היה אברהם מאמין בר', אז לפי רוב צדקתו וכו' האמוריים אז נדונים כרשעים גמורים וכבר היה נשלם עון האמורי אז והיה יכול לרשת את הארץ תיכף, אך כיון שאמר כמה אדע ונגרע מדרגת צדקתו, לכך לא נשלם עון האמורי, וזה שאמר הכתוב כאן, אל תאמר בלבבך בצדקתי הביאני ד' לרשת את הארץ הזאת, ולמה, משום שכרשעת הגוים האלה ד' מורישם מפניך, כלומר אל תאמר שלפי דרגת צדקתך רשעים המה עד שמתוך כך כבר נשלם עונם, זה אינו, כי אין צדקתך חזק כל כך עד שהגוים יחשבו לרשעים גמורים מתוך כך, כי ברשעת הגוים האלה ד' מורישם מפניך, כי רשעים הם בעצמם אף כשאין נמדדו נגד אחרים, וממילא כבר נשלם עונם ותוכלו להורישם מפניך, אבל לא מטעם צדקתך, כי אינו מוכרח שאתה צדיק, דגם זולתך רשעים גמורים המה. (פנים יפות)

ואתפש בשני הלחת ואשכנש מעל שתי ידי ואשברם לעיניכם. (ט, טו) ופירש רש"י: "לחת תניב [בכתיב חסר]. ששתייהם שוות". ויש להבין: מהיכן מוכח ששתייהן שוות? ועוד, מה הפירוש "שתייהן שוות" - האם הכוונה לגודלן? לכובדן? צריך ביאור! והנה נחלקו חז"ל (שקלים טו) היאך עשרת הדברות היו כתובות על הלוחות, חד אמר: חמשה בלוח אחד וחמשה בלוח השני, וחד אמר: עשרת הדברות בלוח זה, וגם על הלוח השני - עשרת הדברות. והמפרשים הקשו: כיצד יכול היה משה לשבור את הלוחות, הלא ידוע שהלוחות היו עשויות מאבן הנקראת "סנפירון", ואין אדם יכול לשברה, כמו שמספר המדרש (אביה ד' ט) שאדם אחד נתן סנפירון על הסדן וניסה לפוצעו ע"י פטיש, והתוצאה היתה - שהסדן נבקע לשנים והפטיש גם הוא נשבר, ואילו הסנפירון נשאר כשהיה! ותיצרו המפרשים: שהרי ידוע (מסכתא) שהאותיות מ"ם וסמ"ך - שסביבותיהן אור - היו עומדות בנס, וא"כ כיון שמשם זרק את הלוחות לקרקע - אזי המ"ם והסמ"ך התפרקו וזה הכוונה "ואשברם". אולם תירוצ זה יתכן רק אם נאמר שבכל לוח נכתבו כל עשרת הדברות וכפי שכתב רש"י: "והיה רש"י יתרו שרש"י ס"ל כהמ"ד דעשרת דברות בכל לוח ולוח, אך אם נכתבו רק חמש דברות בכל לוח, אזי רק בלוח הראשון [שבו חמשת הדברות הראשונות] שייך לומר שהוא 'נשבר' משום שרק בו יש את האותיות מ' וס' [לא תעשה לך פסל, ששת ימים] וכו', אולם בלוח השני אין כלל אותיות מ' וס', והיאך אמר משה בלשון רבים, הרי רק לוח אחד נשבר? ומכאן מוכח שבכל לוח נכתבו כל עשרת הדברות, ולכן יכול היה משה לשבור את שניהם. ועתה יובנו דברי רש"י: כיון שמשם אמר "ואשברם לעיניכם" - בלשון רבים צריך לומר ששני הלוחות נשברו, וזאת רק אם נאמר שבכל לוח נכתבו כל עשרת הדברות, וזה שכתב רש"י "ששתייהן שוות" והרי אם בכל אחת היו רק חמש דברות לא היו שוות. (הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע)

קול רנה וישועה באהלי צדיקים
ברגשי גיל וחדוה נשגור בזה בהדרת כבוד
ברכת מזל טבא וגדא יאה
למעכש"ט עט"ר מרן ראש הישיבה שליט"א
לרגל השמחה בחצר הקודש שמחת אירוסים הנכד המופלא ומופלג בתו"ש החתן הנעלה פרי עץ חיים מבחירי תלמידי ישיבת"ק
הרב בנימין שניאורסון שליט"א
בן לבנו הרה"ג רבי **שלמה זלמן שניאורסון שליט"א**
חתן הרה"צ רבי יהודה ניישלאס שליט"א אב"ד סערדעהיל בית שמש
עב"ג הכלה בת קדושים תחי'
בת תלמידי ישיבת"ק הרה"ג פנ"ח רבי **מרדכי טווערסקי שליט"א**
בן קש"ת אדמו"ר **מטשערנאביל שליט"א**, בני ברק
וחתן קש"ת אדמו"ר **מראחמיסטריווקא זצוק"ל**, ארה"ב
יד"ה ויהיה לבנין עדי עד לתפארת בית אבוח"ק, ויראו מהם ומכל יוצ"ח דורות ישרים מבורכים ורוב נחת דקדושה מתוך אושר ועושר וכבוד ובריות גופא ונהורא מעליא וכט"ס אכ"ר
מאחלים בברכה נאמנה: כ"ט אלול תשפ"ו

השומר לך פן תשכח את ה' אלקיך וגו' (ח יא). בספח"ק תשואות חן לחרח"ק רבי גדליה מליניץ זי"ע מובא בזה"ל (פרשת יתרו ע"י א) איתא בתוס' בשם השר מוקיע, שפעם אחד בא אליו אליהו בח לום, וגילה לו שעיקר הדבר שתופס בו היצר הרע את האדם הוא השכחה, כי אילולי השכחה היה כל אדם מתלהב לבבו לעבודת השי"ת, על ידי זכירתו מאשר עבר עליו מיום היוולדו - אשר נעשו עמו פלאות אשר כח מי יוכל לספר, וגם בלתי אפשר היה לפסוע על איזה דבר שהיה נגד רצונו יתברך, אך השכחה גורם הענין לפעמים. והנה סגולה המניעה מזה הוא, שכל אחד יחזיק את עצמו שהוא שכחן, ועל ידי זה יציל מכל השכחה, ע"ש וע"ע משי"כ בפר' ראה. ואכן כדברים האלה מגלה רבינו משה מקוצי בסוף ההקדמה לספר ספר מצות גדול - סמ"ג, וז"ל שם: ובתחלת אלף הששי בא אלי ענין מראה בחלום: קום עשה ספר תורה משני חלקים. ואתבונן על המראה, והנה השני חלקים - לכתוב ספר מצות עשה בחלק אחד, וספר מצות לא-תעשה בחלק שני. ולכן הנני משה בן יעקב נתתי פני לחבר שני הספרים, ומכל מלמדי השכלתי וכו'. וגם בענין לארין בא אלי בחלום ענין מראה בזה הלשון: הנה שכחת את העיקר "השומר לך פן תשכח את ה' אלקיך", כי לא היה בדעתי לחברו במנין הלארין, וגם רבינו הרמב"ם לא הזכירו במנין. ואתבונן אליו בבקר והנה יסוד גדול הוא ביראת השם, וחוברתיו בעיקרים גדולים במקומן. וה' אלקים יודע כי לפי דעתי איני משקר מענין המראות, וה' יודע כי לא הזכרתי בספר זה אלא למען יתחזקו ישראל בתורה וחפץ ה' בידי יצילתי. (תשואות חן) וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל (ח יא). כתבו הראשונים, ש'אנשי חיל' פירושו: צדיקים שעשו מצוות הרבה, ומכל מצוה נברא מלאך אחד, ויש לו לכל צדיק חיל ממלאכים שנבראו מהמצוות שעשה, וכראותו כי רב חילו - יזכור כי הכל מאת ה', כי אלמלא עזרתו לא יוכל לעשות דבר. וזה שאמר הכתוב: "וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל" - מהמלאכים הנבראים על ידי מעשה המצוות...

ואתפש בשני הלח'ת ואשלבם מעל שתי ידי ואשברם לעיניהם (פס' טו). לעיל אמר י'שני לוחות' מלא, וכאן אמר 'הלח'ת', לפי שירדו לתחומו של עגל פרתו האותיות (פסחים פז). האותיות היו כמו נשמה, שהיו נושאות עצמן, כי החי נושא את עצמו, וכשפרחו האותיות כבדו הלוחות על ידיו, לזה אמר: ואתפש בשני הלח'ת, וכשלא יכול מרוב כובדו, שהיו מספרינון שהוא כבד, והיו ששה על ששה, השליכם, ואשלבם כתוב, שהוא לא השליכם אלא דבר אחר גרם ההשלב. (ש"ך נתיב)

ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראהו וכו' ועבדו בכל לבבכם (י' א). ובחז"ל (מגילה כ"א) אטו יראה מלתא וזוטרותא אינן לגבי משה מילתא וזוטרותא ע"כ. ונודעה התמיה הלא משה רבינו אמר לו לישראל, וי"ל דהנה למדו מכאן בגמ' שחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום אל תקרי מה אלא מאה, וי"ל דהקרי והכתיב שניהם אמת דליראת ה' באים ע"י התבוננות בגדלות הבורא כמבואר ברמב"ם ב"סוה"ק, וזה המאה ברכות להתבונן ולברך את ה' על כל דבר בפרטות, הנותן לשמי בינה וכו', ואולם צדיקים הדברים מביד ב' די להם ברגע אחת לאלה ליראה וכמ"ש בגמרא על רבי דהעביר ידו על עינו וקרא ק"ש, ולזה הכתיב הוא מה דיש גם אופן לבא ליראת ה' בהתעוררות קלה כזו, וזה דמתמה הגמ' אטו יראה מילתא וזוטרותא, וכי איכא כה"ג בעולם, ועל זה משני אין לגבי משה וכו' אבל לישראל באמת נאמר אל תקרי מה אלא מאה. ובבע"ה פ' וזאת הברכה אשר בך מ"ש א"ש ה'אלקים" ר"ת מאה ע"ש. ולהגל"ל י"ל הרמז כי כל המאה ברכות נכללו אצל משה רבינו בזאת הברכה היהודית. והנה לעבדו בכל לבבכם דרשו חז"ל זהו תפלה, ואם ין תפלות אבות תקנוה, אבל אצלנו החיוב הוא ממצות התורה וכמ"ש הרמב"ם בפיה"מ בחולין דאע"פ דגיד הנשה נאמר ביעקב, קיומנו המצות אינם משום זה רק ממה שנתחייבו במתן תורה. וי"ל דכיון דתפלה הוא החיבור וההתקרבות לה' וזהו העבודה שבלב אי"ל לא שייך כלל להתדמות להאבות וכו"ל דלצדיקים כאלו היו זה מכלל מה ואצלנו אחר ההתעוררות במאה התעוררות עדיין רחוקים אנו מאד. וכתיב קרוב ה' לכל קרואי - ודרשו חז"ל יכול לכל ת"ל - לכל אשר יקראוהו באמת, והיו זה תנאי קשה מאד, ואולם אצלנו בספרים ש"ל אשר יקראוהו באמת בתורה שנקראת אמת. וזה במקום רינה של תורה תהיה תפילה, כי ע"י דביקות בתורה מתקרבים לה' ומתקבלת התפלה, ולזה חייב תפלה לנו רק מתן תורה ולא מתקנת האבות כי בלי התורה לא היה מקום לתפלה בשבילנו ורק עם מתן תורה מסייע וכות האבות, נמצא דליכות לתפלה הוא ע"י התורה. וכן צריך להתבונן באהבה ה' ויראתו כדי לקרב לבבו לה' וכמ"ש בזה"ק בדלי חז"ל ורחימא אורייתא לא פרחת לעילא, והוה מדותיהם של האבות, אברהם אהבה, יצחק יראה, ויעקב תורה - תתן אמת ליעקב, וזה שמקדים הכתוב ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה וכו' וללכת בכל דרכיו זה תורה בכל דרכי דעוה ולאחבה אותו, ואח"כ לעבוד את ה' בכל לבבך, וזהו התפלה הבאה אחרי הכנות האלו.

ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך ללכת בכל דרכיו ויראהו אותו ועבדו את ה' אלקיך בכל לבבך ובכ"ל נפשך (י' ב). נודעת מתימה הגמרא (ברכות ר"ב מגילה כ"א) אטו יראה שמים מילתא וזוטרותא היא? והיו אמר רבי חנינא משום ר' שמעון בן יוחאי: אין לו להקדוש ברוך הוא בביית גגיו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר (ישעיהו לג): 'יראת ה' היא אוצרו! ואם כן, מאחר שהיא נמצאת בגגיו המלך, הרי יראה שאינה דבר קטן, אלא דבר גדול שראוי לעמוד כדי להשיגו? ומתורת הגמרא: 'אין לגבי משה מילתא וזוטרותא, דאמר רבי חנינא: משל, לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול וכו' - דומה ע"י ככלי קטן. קטן ואין לו - דומה ע"י ככלי גדול'. כלומר: 'לדעו: ונאמרו ונשמע רבינו כבדו היתב בו יראת שמים, והיו היתה נחשבת אצלו לדבר קטן, ומשום כך נוקט הפסוק בלשון 'מה ה' אלקיך שואל מעמך' והתמיהה עצומה היא, ומאליה מתבקשת: וכי פסוק זה למשה נאמר, והלא אדרבה, משה הוא האומר את הדברים לכלל ישראל, ואם כן, מה בכך שלגבי משה רבינו, אשר לא קם עוד נביא כמוהו, היתה יראת שמים דבר קטן, עקב מדריגתו הגבוהה, והלא לישראל הפסוק מדבר, ולגביהם יראת שמים דבר גדול הוא? ונראה בהקדם מה חשב' המילה 'עתה', הנראית כבלתי מובנת? ואמנם דרשו חז"ל 'אין ועתה אלא תשובה', אך לפי הפשט אין לזה ביאור. אך הנה, ידענו כי עבירות האדם נחלקות לשני סוגים: בין אדם למקום ובין אדם לחבירו. עוד ידענו כי מעבירות שבין אדם לחבירו קשה יותר לפרוש, כי הן עבירות שהאדם דש בעקביו, כמו גזל ואונאה, ורכילות ולשון הרע, קנאה ושנאה ודומיהן, ובפרט קשה הדבר לטורדים בעמל פרנסת ביתם, שכן בעולם המסחר גדול הפיתוי ורובים הנסיונות בעניינים שבין אדם לחבירו. ואמנם, אותם אנשים שפרשו מהבלי העולם, ומלאכתם נעשית על ידי אחרים, יוכלו להמלט מעבירות אלו בקלות, אם רק ירצו, ואין להם אלא להזהר מעבירות שבין אדם למקום, ואדם שאינו יוצא מפתח ביתו - קרוב לו מאוד לשמור דרכי ה'. והנה, משה אמר להם פרושה זו בהיותם במדבר, בתקופה בה ירד להם מן מהשמים, ולכן הוא מרגיש: 'עתה' - בעת הזאת שאין לכם צורך בעסק הפרנסה ומשא ומתן, 'מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך', והיינו: רק להזהר מעבירות שבין אדם למקום. אלא שהמשקן בגמרא לא הבין כוונה זו, ולכן תמה: 'אטו יראת שמים מילתא וזוטרותא היא?', והתרגן השיבו כדברינו: 'אין, לגבי משה מילתא וזוטרותא', והפורשים מהבלי העולם ואינם טרודים בפרנסתם, כפי שהיו ישראל באותה שעה - יוכלו בקלות להגיע למדרגת היראה של משה.

שיה שרפי קודש

פסילי אלהיהם שתרפנו באש... שיק שחקנו ותנע תתעבנו כי הים הוא (ז' כה - כו). שני חרדים בלבד טרם נפטר הר"צ רבי יהושע העקש הלטובסקי זצ"ל ליוויתו אותו מבית המדרש לבית בנו וחתנו הר"צ רבי יצחק מנשה ורופפל זצ"ל בשכונת בני ויושאו בירושלים, במהלך הדרך בקשתי ממנו שסיפר לי את המעשה דלהלן, הוא נענה לבקשתי והתבטא בפני שאקשיב היטב לתוכן הדברים כי את תמיד ש' בכוחו לספר זאת. וכה סיפר: שמעתי מרה"צ רבי ישראל בער שוחט (שיפמן) זצ"ל שאלחור השתלקוהו של הר"ה"ק ה"בית אהרן" זיע"א נשארו ביד בנו הר"ה"ק רבי אשר חובות רבים שהשאיר אביו אחריו. דבר זה העיקר מאוד לרבי אשר, והתבטא על כך שאליו היו יודעים האברכים מאריך ישראל כמה החובות מעיקים לו הרי שהיו מוכרים את הקאפטענעס' שלהם ועם המעות שבידם היו משלמים לו את חובותיו. בטטאלין התגורר יהודי בשם ר' ישראל פ. שהיה לו שטר חוב של 4000 רובל כסף שהיה ה"בית אהרן" חייב לו. בנו הר"ה"ק רבי אשר לא רצה לדבר עמו כלל. ר' ישראל שלח אליו לאמור כי אם יעשה שלום עמו הרי שהוא יוותר לו על החוב של אביו. לשמע דבריו התבטא הר"ה"ק מטטאלין ואמר: 'מיר האבן איהם א כפרה מיט זיין טויזנטר, און קיין שלום וועלן מיר גישט מאכן'. הררר רבי ישראל בער בלבו שכאן מבקש הרבי שימכרו האברכים מאריך ישראל העניים את הקאפטענעס' שלהם וכאן מבקש יהודי למלוך לו את חובו של אביו אלא הוא מתבטא עליו כך. כאן ציין הר"ה"ק רבי יהושע העקש ואמר שידוע הוא שרה"ק רבי אשר היה תופס מחשבות גדול. רבי ישראל בער מחמת חששו ופחדו מהרהור מחשבות הבלתי רצוי לא נכנס לרבו שלוש ימים. ביום השלישי שלח הרבי הר"ה"ק מטטאלין לקרוא לרבי ישראל בער ואמר לו, רבי! רחוק מטטאלין מתגורר חסיד שלו יהודי בשם רבי אליהו טריבטשיבער, תסע נא אליו ותאמר לו שהגני מתכוון לבוא אליו ליוועטשענער - סעודת הלילה, ושיחשטו עבדו עוף עבור הסעודה. רבי ישראל בער נסע מיד כהואות רבו והודיע לחסידו רבי אליהו את דברי אשר מחמתו רבי לבוא אליו לסעודת הלילה. רבי אליהו היה לו 'קרעטשעט' ובו ישבו באותה עת נכרים ששתו יין והשתכרו והשתללו במקום. מיד כששמע רבי אליהו על בואו של רבי בקרוב אליו גירש משם את כל השיכורים והכין סעודה במקום עבור סעודת רבו, הר"ה"ק מטטאלין אף הגיע שחט עוף, ורבי אליהו הכין סעודה ורצה לכבוד רבו הגדול. ורבי ישראל בער לא הגיע לביתו של ר' אליהו והתפלל עם תחילה תפילת ערובית ואח"כ נטל ידיים לסעודה. מיד בתחילת הסעודה עוד טרם הביאו מאכלים לסעודה ביקש הרבי לקרוא לחסידו ר' אליהו בעל האכסניה שהיה עסוק בהכנת המאכלים במטבח האכסניה. מיד קראו לו: אליהו וכשעמד בדלת האכסניה החל הר"ה"ק רבי אשר לספר מעשה, וכה סיפר: בעיר טריבטשיוב נחריבה פעם הקליטוסטער' [בית תיפלה] של הגוצרים, והוצרכו גויי העיר לננות כנסייה חדשה, מן עשה כומר העיר, הוא שלח מכתב לראש הכומרים בעיר פטרבורג - עיר המלוכה באותם ימים על כך שנחריבה הכנסייה בעירו, ושלצורך בנייה מחדש של כנסייה חדשה הוא זקוק לכסף רב עבור הוצאות הבנייה, ולכן הוא מבקש ממנו שיתן לו כסף עבור הוצאות הבנייה של מבנה הכנסייה החדשה. ראש הכומרים נענה לבקשתו ושלח לו סכום עצום של חמשת אלפים רובל כסף. כשהגיע אליו הסכום העצום של 5000 אלפים רובל, נמלך הכומר של העיר טריבטשיוב שמה לו לננות כנסייה בסכום עצום כזה, הוא יבנה את המבנה החדש בסכום של 3000 רובל וישאר לו לעצמו את השאר. לצורך ביצוע מחשבותו החליט להזמין קבלן יהודי, כי אם הוא יזמין קבלן גוי הרי שסכופו של דבר יתגלה מומתו כי הגויים משתכרים לעתים רבות ובעת שכרונם לא יתן לסמוך עליהם שלא יגלו סודות כמזמים, וחלילה אם יודע הדבר בעיר המלוכה פטרבורג יענישו אותו וישיבו אותו בכלל על כך, ולכן החליט הכומר להזמין יהודי לננות את המבנה החדש של הכנסייה בעלות של 3000 רובל ולהוסיף שלם סכום של 1000 רובל ולעצמו ישאר סכום זהה, וכך ייווה סכום רב של 4000 רובל. הוא שלח לקרוא לר' אליהו טריבטשיוב והציע לו את הצעתו לננות את מבנה הכנסייה שנחרסה, לו אליהו שהיה עני שלמותו שהיה לו קרעטשעט - פונדק בכל זאת לא ראה מימיו 40 רובל שלמים שמע את ההצעה ותחילה התפתה להצעה מפתה זו, אולם מיד התעורר בו חשש שאלה הולך הוא לננות כנסייה של עבדו וזהו ח"ו. לטול חששו החליט להיוועץ באשתו שתחווה את דעתה בינו. בדרכו הביתה חלפה מחשבה בראשו הלא הלא כלל זה נקוט בידך כי נשים דעתן קלות, ועל אתר החליט שלא להיוועץ כלל באשתו. בסופו של דבר החליט לנסות את רבו הקדוש בעל ה"בית אהרן" זיע"א ולשמעו את שיקול דעתו הטהור בינו. הוא חל בדרכו לקארלין, ובמהלך הדרך חשש מחשבות בראשו של הוא הולך לשאול בכלל את רבו, הלא רבו הוא מקור הדעה האהה אלך לשאול אותו שאלה כזו אם לננות בינו של טומאה, אולם היצר פיתה אותו שמדובר כאן בסכום עצום שיוכל להרוויח בקל, אולם שוב התגבר וחשב שאין זה מן הנוכח לשאול בכלל שאלה כזו לננות בינו של טומאה לפי רבו שהוא מקור הקדושה. כך נשנה הדבר עד שבסופו של דבר הריעו ששאלה כזו לא שואלים בכלל לרבי ומיד שב על עקבותיו ופנה אל הכומר ונתן לו את תשובתו השלילית שאינו יכול לקבל את ההצעה בנימוק שהוא אינו מומחה לבנייה, וכך הצליח להתחמק מן הענין. טרם כילה לספר את המעשה הפטיר הר"ה"ק מטטאלין ואמר: 'מה עשה הכומר הלוה', הוא קרא לר' ישראל פ. ופיתה אותו בהצעתו לננות את הכנסייה ור' ישראל נענה לבקשתו, 'ובכן' פנה הר"ה"ק מטטאלין אל חסידו דבר ר' ישראל בער הניל, 'את האהל ובעל שר' אליהו וייתר אני קבל' מ'ר' ישראל!?! ר' אליהו שמע את הסיפור ונא מפה קדשו של רבו התעלף במקום, משום שאת מחשבותיו אלו לא גילה מעולם לאיש כי חשש מתגובתו ערעור וכן התבייש שדבר זה לננות כנסייה עוד עלה בדעתו לשאול את רבו. תעה הובן מדוע מאמר הר"ה"ק מטטאלין על חובו של ר' ישראל פ. בכס 1000 רובל שהוא קראו אותו ואת האהל שלו לכפרות.

שמלתך לא בלתי מעליך ודגלך לא בעקבך זה ארבעים שנה. פ"א פנו אל הגאון רבי ישראל יהושע מקוטנס כמה אנשים בעלי בתים, חייטים וסנדלרים וכיוצא באלה, בדרישה לקבל חזן מסויים לקהילתם, וכפי הנראה לא היתה דעתו נוחה ממנו, כי אף שהיה החזן ממעין קול, אך מעשיו לא היו נעימים ורצויים. וכאשר ראו שהדברים פורצים ליד מחלוקת, אמר להם רבי יהושע'לה: מצונו בתורה כשבני ישראל היו במדבר, שכל פעם יצאו לרוב על דברים אחרים שפנשם חשקה בהם, פעם היה בשר ופעם מים וכו'. ובלילה יפלא אל הדבר, למה אי"ל לא מצונו בלתי המחלוקת אפילו פעם אחת שיריבו בדבר חזן? אולם עכשיו זכיתי להבין הדבר, שהרי במדבר סיני נאמר 'שמלתך לא בלתי מעליך ודגלך לא בעקבך זה ארבעים שנה', וכיוון שלא היה צורך בסנדלים ובחייטים, לא היה מי שירצה חזן.

(אוצר אפרים חלק י"ד עמ' תתכ"א)

הרב הקדוש רבי אהרן מבעלזא זיע"א – כ"א מנחם אב

בנייה בתקנותיה ובסדריה. אבי הק' השיב בחריפות שהלמה אותו, כי חלק גדול מיהודה קאפאנאר, פושעים וטורחי ישראל המה. מרן זי"ע הודיעו מן הדברים אומר: "חס ושלום חס ושלום אינן צדיקים, אינן תמימים, אינן ישרים", ותיקן נטל את ידיו.

(כ"ק רבי יצחק שלמה אונגאר זצ"ל גאב"ד חוה חת"ס)

מרן מהר"ד זיע"א הלך פעם כמנהגו לכרך יולדת בעיירה בעלזא, בצהריה ויום השבת. בנו בכורו, **מרן מהר"א זיע"א**, התלווה אליו, ובדרך הילוכם פגשו ברופא העיירה. עוד בטרם יקברו, השליך הרופא הצדה את הסירגיה הבורעת שבפיו, לכבוד הרבנים הצועדים לקראתו, אמר מהר"ד לבנו: "הי לך! הצדיקים שלך! אם שחש ששבת היום, מדוע זה השליך הצדיק שלך את הסירגיה מפיו?" (כידוע) כל ימיו היה מליץ יושר על מחללי שבת ומעמידים בבחינה על "השוכח עיקר שבת", השיב מרן מיהודה וביה: "ברגע שהד"ר הבחין בנו, הבושי שטריימלאך, נזכר מיד ששבת היום ולכן השליך את הסירגיה".

(כ"ק רבי יצחק שלמה אונגאר זצ"ל)

סיפר לי הגה"צ רבי אהרן מרדכי רוטנער זצוק"ל שפעם נתאספו הרבה"ק מהר"ק מבעלזא זצ"ל בבית הרה"ח ר' יאסלר בילנער ע"ה לילנת לילה. אמר ר' יוסף להרה"ק: "כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה, איך הייס דעם רבין זיך וואשן". ענה לו הרה"ק שאל הרה"ק רבי מאיר'ל מפיאמישלאן זי"ע היה ג"כ מעשה כזו, ואמר לו ר' מאיר'ל לבעל האכסניא, איך בין נישט דיין אורה, און דו ביזט נישט מיין בעה"ב.

(שיח דקנים ח"ט עמ' קט"ו)

מרן הרה"ק מהר"א מבעלזא זיע"א פעל לכל שדיה אצלו, מה הוא לומד כעת, והילד השיב: "השוכר את הפועלים". שאל מרן: "נן, אתה יודע מה לומדים שם?" שתק הילד. נענה מרן: "לומדים שצריך לרחם על הפועלים".

(צנצנת הון בשפ"ה זצ"ל וצ"ק צ"ק)

סיפר לי הרה"ח ר' לייבוש מענדלאוויטש ז"ל מבור פאקא מה שמעמ מכלי ראשון, שהוא היה לפני ימים נוראים אצל מרן מהר"א מבעלזא זי"ע, וסיפר לי מהיותו באיחור מקומן של בשכנים בארה"ק, מקום תורה ועבודת ישראל, וסיים בדבריו: "הלואי היה המצב כן, בכל ארץ ישראל, באומרו דברים אלו, הרגיש שמרן נודעו מה וציערו בהשמעו אבק לשון הרע על יושבי ארץ ישראל. בהשטחו כבר לא היו לו פנים להיראות לפני מרן ונמנע מלפגוע בראש השנה, לחסות בצילא דמיהומנות, כאשר היה מנהגו מעולם. אבל בהגיע ערב יום הכיפורים לא היה יכול להתאפק ולהישאר בייחוד וקובל על עצמו היה מה שיהיה, הוא מוכרח להגיע לירושלמה למרן, אולם היה קשה לו למצוא מונית בערב יום הק' אחר חצות, כי כל מה השיב לו "יכי לא אין יום כיפור ואני עוד מוכרח לשבוע הנהגה תל אביב". לבסוף נדמנו לו נהג ירושלמי שנסע רק דרך אחת ולקחו עמו, להגיעו בעוד מועד לבית מרן נכנס פנימה והתנצל על בואו בשעה מאוחרת כל כך באומרו שהנהגים לא רצו להסיעו עמו וזו כלם של אחר: "דאם לי אין יוה"כ?" ואני עוד מוכרח לשבוע הביתה תל אביב". כשמעו את דבריו השיב לו מרן בפנים צוחלות: "איינע ווערטער זאלסטו מיר ברענגען!" (יבדורים כ"ק רבי יצחק יליפירין זצ"ל גאב"ד ראדומי'שלא)

סיפר הגבאי המפורסם החסיד ר' שלום פוגל ז"ל, מקום גמרוני של כ"ק מרן מהר"א בתל אביב, היה ברחוק אחד העם'. באותו רחוב התגורר אף שריד לדוד דעה הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע, מגדולי וענקי הדור, הרבי מסדיגורא הנגיד לפני המלחמה עדה שלמה וגדולה, אך בארץ ישראל לאחר המלחמה, עדיין לא היו לו הרבה מתפללים. כאשר התורבה הקהל בעלזא, והיו צוקקים לבגאי נוסף שישמש מעל. באו אצלו והיו וישחו לפניו את הצעתם זו פתח כ"ק מרן ואמר להם: "דא נישט ווייט, זיצט דער אסדיגערער רבי. אין חוץ לארץ איז ער דאך ערשטן א מלך ישראל, און יעצט האט ער נישט אפילו איין גבאי, קען איך דען נעמען פאר מיר נאך איינס? בשום פנים ואופן!"

(גליין דברי תורה בעלזא, פ' ואתחנן תשע"א)

את מעונו של מרן בתל אביב, פקד תדיר הרה"ח ר' מענדל בלינער ז"ל, יהודי חסיד, אשר לא חשב שטריימלאך יום אחד יעלה לשולחן הסעודה של מרן הרה"ח ר' יוסף קליין ז"ל והגה"ח רבי משה אהרן סגל זצ"ל. ר' מענדל פיהה חסיד מקום וזו לא למענעם, מרן שאל: "למה זאת?", ענה ר' מענדל: "כאן יהודים נכבדים, עם שטריימלאך, לא אפנה מקום עבורם? הגיב מרן: "אין יוד אין תל אביב מיט א גאנצע באר, איז אזוי און א יוד איז ירושלמי מיט א שטריימלאך!" (יהודי בתל אביב עם זקן שלם, הוא כמו יהודי בירושלים חבש שטריימלאך).

זכותו יגן עליו ועל כל ישראל אמן

להרה"ק מבעלזא שלומד בכל יום בחברותא לפני התפילה, משינית מסכת מקואות, אמר הרה"ק: אה, ס'איז זייער א גוטע לימוד, מקואות פאר'ן דאווענען.

(שיח דקנים ח"ט עמ' ק"א)

סיפר הגה"צ רבי משה הלברשטאם זצ"ל חבר הבד"ץ בירושלים כי בעת שהות כ"ק מרן מהר"א זי"ע באכסנייתו אשר בבית הרה"ח ר' מענדל פרנקל, בבנין הישן הקיים כיום בצומת הרחובות שמואל הנביא וחוקאל בירושלים, היה הלך כל שבת לשלחן "סעודה שלישית", ש"כ מרן ערך שם שלחן שתחילתו סמוך לשקיעת החמה ואף מאוחר יותר וסימוני אי שם בשעות הלילה הקטנות, שבת אחד, מיד עם הגיעו כ"ק מרן החל להאין שלא כדרכו. ליטול ידיים ולהסב מיד אל השלחן, הכול נערך בחיפזון, בשינוי הסדרים ממנהגו התדיר, וחולקות השרייה היתה בחסות חור כ"ק הסעודה, כ"ק מרן דחק שוב ושוב להדורו, עד שסמוך מאוד לצאת הכוכבים התפללו ערבית, כ"ק מרן הבדיל וביקש מכולם להתפזר בדחיפות לבתיהם, לא להשאיר כאן בשום פנים ואופן, מספר הגה"צ רבי משה: "הימים ימי המנדט הברטי בארץ ישראל, המחמתרות פעלו במעשי חבלה ולוחמה נגד הברייטים, אך הגענו סמוך לשכונת "מאה שערים" מרחק חצי קילומטר לערך ממבשר של מרן זי"ע פיצוץ על החריד את האזור כולו, מרחקן, מירכ"ש שכונת "מאה שערים" ראנו פטריות עשן, שהיתה רגע לפני כן משאית של הצבא הבריתי שהתפוצצה בצומת היל', עוצר מידי הוטל על כל האזור כולו, לא ענינו לקפות שם כ"ק מרן, היתה הסעודה השלישית, עדיין בעיצומה וקהל גדול שהיה בבית באותה שעה היה נשאר כולו בתוך הבית, שלא לומר איהו משכנות היתה להיפזר וגילו התכנסות בבית פרנקל, וכן איהו דאגה היתה חופפת את בני הבית של משתתפי הסעודה שלישית.

(גליין דברי תורה בעלזא, פ' ואתחנן תשע"א)

סיפר לי הגה"צ ר' אהרן מרדכי רוטנער זצוק"ל כשדבר עמי הרה"ק מהר"א אודות עשיית הדגים לכבוד ש"ק, אמר לי, אין בעלזא האט מען געקענט אנגרישע פיש. מ'לייגט אריין אביסל צוקער, בכל פעם לפני שהלכתי לבשל הדגים, הלכתי להרה"ק, והיה מאלח, "דער רב האט אנגעוואונען, און געזאגט און געזאגט" (תפילות), אחר"כ אמר לי: איצט יגו! ואמר לי, במשלים הדגים שלש שעות, ודי גם בשני שעות ומחצה.

(שיח דקנים ח"ט עמ' קט"ו)

בנתיבה בשכונת לבית היתה חנות מכולת, בעלות יודי פשוט ומצואות היה פינסיסק, וכונה בפי מכיריו אהרן פינסיסקער. במשך כל השנים ידעו כולם כי ביום כ"א אב מדי שנה החנות סגורה. יען כי יום זה הוא מימי הפגרה שבחר לעצמו עקב ר' אהרן הילולא של הצדיק מבעלזא זצ"ל, והוא נוסע לירושלים לעלות על הציון הקדוש. והבנתי שבהי שכן כאן ענין כלשהו, ופניתי אליו ושאלתי אותו לפשר הקשר שלו עם הרבי מבעלזא, ור' אהרן גולל באוזני את סיפורו המופלא: בראשית ימי בארץ ישראל, פתחתי את מכולת הזאת למען פרנסתי, ממואל התנהלה חנות מכולת נוספת והשכונה התקשתה לכאורה לספק פרנסה נאותה לשינוי. מהתחרה של מנמול, שהיך מקיוריתיו היה בלאו הכי גדול ממני, הפעיל לחץ כבד על מאפית הלחם, שיתנו לו בלעדיות ולא יספקו לחם לחנותי, מתוך הנחה שהלחם הוא המצרף החיוני ביותר, ומשלא אוכל לספק לחם יהיה לו תירון גדול על פני. בוקר אחד אני נוכח לראות שתיבות הלחם לא הגיעו כמדי יום. פניתי בטורניה למאפיה, אך הם הדיעו לי בצער שקיבלו החלטה לא למכור לי לחם יותר, והם מעניקים בלעדיות למתחרה ממני. עוד מהרה הבנתי שסיכויי לשכנעם לקושים מאוד, ולא ידעתי לשיט עצות בנפשי. ידע טוב יעץ לי לסור אל הרבי מבעלזא בתל אביב ולתנות בפניו את המקומות, וכן עשיתי. תגובת מרן היתה: "ווי קען זיין אז א יוד בעט ברויט און מ'גיס איהם גייט?" [אין יתכן שיהיה מבקש לחם ולא נותנים לו?] שבתי הביתה, ולמחרת בבוקר המתניו שוב תיבות עם ככרות לחם טריות ליד דלת המכולת, צלצילתי אל האופה ושאלתי מן קרה פתאום? תשובתו היתה חזרה מדויקת, מילה במילה ממש כלשון קדשו של הרבי: ווי קען זיין אז א יוד בעט ברויט און מ'גיס איהם גייט?

(כ"ק רבי יצחק מאלשבוש רבי מעלה מנתניה זצ"ל)

בשנת תש"ג הגיע אבי הק' הי"ד לעיר פעסט, ותיקף כשעומדות היו רגליו בשערי העיר, עם פניו למעון קדשו של צדיק, לקבולו אפי' מלכת מרן זי"ע – לקבל שלום. מרן זי"ע התעניין בהפלימה ואורח חייהם של יהודי הקהילה בקאפאנאר, וביקש לדעת על מצבה הרוחני, והיאך היא

כ"ק מרן גאב"ד טשעביץ זצ"ל בעל ה"דוב משימים" היה פ"א בת"א והתאספו בבית אלמנה אחת, פ"א כאשר עלה לביתו מאיר קרש של האדמו"ר הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע, ביקש האדמו"ר לעשות סעודה לכבוד מרן, ואמר מרן שכידוע דרכו בקודש של האדמו"ר חושש שהסעודה תימשך לכל הלילה, והאלמנה שאכלה הוא מתאספן תדאג עליו, השיב האדמו"ר שאביו הרה"ק מהר"ד זי"ע אמר עת"פ אחר תעברו שאברהם אבינו מאמר להם שלא יחישו ושלא יאריך בסעודתו אלא ימהר ואחר תעברו מיד.

סיפר כ"ק מרן ראש הישיבה בעל ה"ברכת שמעון" זי"ע: בעת מלחמת העולם השנייה כשהייתי בגלות בכוכר, התחוללה שם מגיפה נוראה ע"י מחלת הטיפוס. וגם אני ל"ע נחליתי במחלה זו, ויום השביעי של המחלה נקרא "משבר" היינו שאו המחלה מאד חזק וביום זה רואים אם המצב נהיה לטוב או רח"ל... וביום השביעי נחלמתי והנה אני עומד לפני הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע, והזכרתי את עצמי לפניו שאני חולה ואני זקק לרפואה. אמר לי הרה"ק רבי אהרן מבעלזא: עוד מעט יעבור כאן אבי ותאחז בנגרטיט שלו, וכך היה שאח"כ עבר עם הרה"ק רבי ישכר דוב [שזכיתי שהניח לי תפחין בבר מצוה] ואמר שהחוקתי בנגרטיט שלו והלכתי נעמו מזה צעדים ו...התעוררתי. ואז ראו שחל שיפור במצב ושתי לחיים.

סיפר לי הגאון רבי יוסף ליבערמאן זצ"ל, שדרו הגאון מטשעביץ זי"ע דיבר עמו מחיבורו של הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע על הקצות, ואמר הטשעבינער רב על הרה"ק: רב האט דאך א געוואלדיגן מח.

עוד סיפר לי הג"ל שסיפר לו דודו הטשעבינער רב זי"ע שטרם שנכנס הרה"ק מהר"א לביתו בשכונת קטמון, שאל אותו אודות הכותל בין חדרו לבית הכסא, (היו שם שני חדרים ובאמצע היה בית הכסא), אמר לו הטשעבינער רב, אמרתי שיכנס שם כותל, וכן עשו, שהוסיפו כמין עץ דק מחופה לאורך כל הכותל, ואמר לי: כאטש ע"פ הלכה איז עס מותר, אובער פאר אזא סארט איז האב אין געניסן מ'זאל מאכן נאך א וואנט.

(שיח דקנים ח"ט עמ' ק"ד)

סיפר לי הגה"צ ר' אהרן מרדכי רוטנער זצוק"ל, שהיה עם הרה"ק מהר"א מבעלזא זצ"ל אצל בנש"ק אחד שם לו ספרים הרבה, והראה להרה"ק את ספריו, אמר הרה"ק: אבי ז"ל אמר, ספרים הם תכשיט לבית, אבל רק אם לומדים בהם.

(שיח דקנים ח"ט עמ' רכ"ז)

בימי השלטון הבריתי בא"י נעשו מספר נסיונות של אחד הארגונים להתקשר כמיון של הנציח העליון, סמל השלטון הבריתי. אחרי כמה נסיונות שלא צלחו נעשה נסיון נוסף בקיץ של שנת תש"ד סמוך לגבעת שאול אך גם הפעם הצליח לחמוק. מרן מהר"א מבעלזא זצ"ל, התאספו אל בית ר' אריה אף בשכונת בעלזא, והברייטים הטילו עוצר על כל השכונה והחלו לעבור מבית לבית. דעתו של מרן לא היתה נוחה שכריס פישפשו בחדרו בחפציו. המשמשים נעצו בכניהם, אף תוך כך דיברו כבר התייצב בפתח החדר קצין בריטי ע"מ לבצע חיפוש. במקום נכח הרה"ח ר' מאיר הנדלס ז"ל, ששלט במקצת בשפה האנגלית, וטבט טעם לא לשלכט את הקצין שבחדר הסמוך שוכן יהודי קשיש שאינו בקו הבריות, וכל כהלה איזימה מסכנת את בריאותו. הקצין שהתכנע להשיב עזבו את הבית. כשבישרו המשמשים למרן על הסתלקות החיילים, ביר מרן מי הוא זה שפעל עבורו, וגזיו שיבאו אותו שיוכל להודות לו. המשמשים ענו שר' מאיר כבר יצא לביתו ועקב העוצר הם מנועים לצאת אחריה, כשראו שמרן חושש בדעתו, ניסו להציע שהם ילכו לשליחות מרן, אך מרן סירב ואמר: "לא תעזור לי ללחות ולא יעיל קיני". אחד המשמשים הרחיב עו ושאל: הרי מרן ממנה אותנו כל העת לשליחות, ובמה שונה ענין זה? השיב מרן: "בתפילה מצוי שהש"ן מוציא את הקהל בכל הברכות בחזרתו על תפילה שמונה עשרה, מלבד בהודאה, כ'מודים' על הקהל לומר בעצמם 'מודים דרבנן' ואינם יוצאים ידי חובה על ידי שליח.

(צנצנת המן)

פעם בא אחד אל הרב הקדוש מבעלזא זצ"ל וביקשו שיתן לו סגולה למסירת העיניים, אמר לו שבכל מקום ישנה למסירתם כסמית בורות שונים, ועליהם חותמת הפירמה שלהם שידקדק לקרות שמות הפירמה בלכתו ברחוב.

(הגה"צ רבי נטע פרידנ' זצ"ל)

סיפר לי הגאון רבי יוסף ליבערמאן שליט"א, ששמע פעם בסעודה שלישית טרם התחיל גיסו הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע לומר דברי תורה, קירב כך אל ק"ק, התאנה ואמר: וואס וועט זיין פון מיר? וואס וועט זיין מין תלתי? וואח"כ אמר הדברי תורה. עוד סיפר לי הג"ל שפ"א אמר

